

Մեր հիւրընկալը երեւաց եւ բաւական ծանր, լրջահայեաց մարդ: Ասլա-
նը խօսում էր նրա հետ քաղաքի մասին, հարցնում էր, թէ որքան բնակիչ ու-
նի, որքանը մահմեդական է, որքանը հայեր են, քանի եկեղեցի ունեն, քանի
դպրոց ունեն: Նա բոլոր հարցերին բաւական ճիշտ տեղեկութիւններ էր տա-
լիս:

– Մահմեդականների հետ ձեր յարաբերութիւնները ինչպէ՞ս են:

– Ինչպէ՞ս պէտք է լինի, – պատասխանեց նա տխուր ձայնով. – կո-
ղոպտում են, չենք բողոքում, հայիոյում են, ձայն չենք հանում, թքում են մեր
երեսին, համբերում ենք, եւ այդպէս կառավարւում ենք միմեանց հետ: Եւ
ասում են, թէ հայն ու տաճիկը լաւ են «յոլայ գնում»...

Այդ միջոցին Արփիարը գլուխը վեր բարձրացրեց իր պառկած տեղից
եւ, դառնալով դէպի տան տերը, ասաց.

– Ձեր յայտնած թանշանները ինձ համար շատ հետաքրքիր են. մօ-
տաւորապէս քանի՞ տուն են հաշւում այդ քաղաքում:

– Սօտաւորապէս 2,500 տուն, որոնցից հազար տունը հայեր են, մնա-
ցածը՝ քուրդ եւ տաճիկ:

– Որքա՞ն գիւղ կայ Մուշի ամբողջ դաշտում:

– Հայաբնակ գիւղերը 100 կարելի է հաշուել, իսկ մի 8 կամ 10 գիւղ քր-
դաբնակ են:

– Հայաբնակ գիւղերի իւրաքանչիւրը միջին թոով քանի՞ տուն կունե-
նայ:

– Իւրաքանչիւրը միջին թոով կունենայ 70 տան:

– Ուրեմն 100 գիւղը 7.000 տուն: Իսկ իւրաքանչիւր տունը որքա՞ն հո-
գի կարելի է հաշուել:

– Իւրաքանչիւր տունը 10 հոգի կարելի է հաշուել:

– Դա շատ չի՞ լինի:

– Ոչ, շատ չի լինի, որովհետեւ մեր գիւղերում այնպիսի ընտանիքներ
կան, որ 20, 30 կամ անելի անդամներից են բաղկացած:

– Այտամենայնիւ 10 հոգի մեծ թիւ է: Ընդունենք այդպէս եւ կը ստա-
նանք հետեւեալ թանշանները: Ամբողջ Մուշի դաշտի մեջ 100 հայաբնակ
գիւղ, 7.000 տուն եւ 70.000 բնակիչ: Եւ եթէ դրա վրայ անելացնենք քաղաքի
1.000 տան բնակիչները, ընդամենը կը լինի 80,000 բնակիչ: